

Корінна Л. В. Формування творчої особистості в системі роботи ліцею з обдарованою молоддю // Інноваційні підходи до виховання студентської молоді у вищих навчальних закладах : матеріали Міжнар. наук.-практ. конференції (м. Житомир, 22-23 травня 2014 р.) / За ред. О. А. Дубасенюк, В. А. Ковальчук. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – С. 249-263.

*Корінна Л. В.,
кандидат педагогічних наук, доцент
(Житомирський державний університет імені Івана Франка)
директор
(Житомирський обласний педагогічний ліцей)*

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ В СИСТЕМІ РОБОТИ ЛІЦЕЮ З ОБДАРОВАНОЮ МОЛОДДЮ

Вступ. Висока динамічність сучасного життя, глобальні перетворення, значно впливають на поведінку людини, умови її існування. Освіта стає прагматичнішою, більш орієнтується на ринок праці. Для кожної особистості – вочевидь необхідність постійного і системно професійного навчання, коли принцип «освіта на все життя» набуває іншого значення: «освіта впродовж усього життя». Національна доктрина розвитку освіти одним із пріоритетних напрямків державної політики щодо розвитку освіти визначає розвиток системи безперервної освіти та навчання впродовж життя [1, с. 82]. Завдання освітньої концепції ліцею – формування творчої особистості, яка за умов швидкої зміни технологій, має розвинуте самопізнання, володіє критичним мисленням та стійкою системою мотивацій до активної, творчої діяльності, вміє адекватно оцінювати ситуацію, приймати рішення, нести за нього відповідальність, співпрацювати, досліджувати, удосконалювати себе, будувати власну «освітню траєкторію» або систему підготовки та підвищення кваліфікації.

Постановка проблеми та її актуальність. Метою статті є дослідження проблеми розвитку творчих здібностей ліцеїстів, формування соціально адаптованої особистості, здатної до творчості в найрізноманітніших сферах діяльності що є запорукою її

ефективної самореалізації та підготовки до безперервної освіти, до безперервного навчання упродовж усього життя. Адже подолання проблем, пов'язаних з посиленням мінливості та передбачуваності сучасного економічного середовища можливе через залучення осіб з високим рівнем розвитку творчого потенціалу, здатних швидко знаходити нестандартні рішення в нестандартних ситуаціях. Важливість вирішення цієї проблеми обумовлює посилення уваги педагогів, громадськості до виховання креативності та нелінійного мислення в системі роботи з обдарованою молоддю.

Викладення основного матеріалу.

Успіх – це шлях, а не мета.

Бен Світленд

Творчі можливості учня – це відносно самостійна, динамічна система творчих якостей його особистості, пов'язана з інтелектом, умовами розвитку, яка формується, розвивається та виявляється у творчій діяльності і забезпечує розвивальну взаємодію особистості з довкіллям. Творчі можливості учня реалізуються не тільки в предметній діяльності, а й у процесі його життя, самореалізації як засобу самоствердження, самовираження та саморозвитку [3].

Проблеми розвитку творчої особистості, формування її здібностей є предметом багатьох наукових досліджень і характеризується значною різноваріантністю у педагогічній, психологічній літературі (В.І. Андреев, Д.Б. Богоявленська, Р.М. Грабовська, А.З. Зак, В.А. Кан-Калик, Н.В. Кичук, Н.В. Кузьміна, А.Н. Лук, С.О. Сисоєва, В.А. Цапок та ін.) [8].

Показником творчого розвитку є креативність. Термін «креативний потенціал», «креативність» часто вживаються як синоніми поняття «творчий потенціал», «креативна особа», «обдарованість». Американський психолог П. Едвардс дає таке тлумачення креативності: «Креативність – це здатність виявляти нові розв'язання проблеми або виявлення нових способів вираження, привнесення в життя чогось нового». Дж. Гілфорд визначає креативність як дивергентне мислення, що характеризується постстереотипністю і здатністю висувати безліч однаково правильних ідей для розв'язання деякої проблеми. Найбільш вдалий підхід до цього визначення запропонувала С.О. Сисоєва. Креативну особистість вона розглядає як таку особистість, яка має внутрішні передумови (особистісні утворення, нейрофізичні задатки, специфіку когнітивної сфери), що забезпечують її творчу

активність, тобто нестимульовану ззовні пошукову та перетворювальну діяльність [3].

До показників, які вказують на креативність та нелінійність мислення відносяться:

- ✓ оригінальність мислення;
- ✓ самостійне набуття, «відкриття» нових для себе знань;
- ✓ широта застосування знань в нових ситуаціях;
- ✓ швидкий розв'язок нестандартних, нових задач;
- ✓ можливість отримання відповідей, що дуже відрізняються від звичних.

Американський вчений Ерік Еріксон вважає, що на кожному етапі життєвого шляху головною є певна потреба, яка може стимулювати творчу активність. Наприклад, під час навчання у школі відбувається ідентифікація себе із справою, розвивається підприємливість, здатність досягти мети. Зважаючи на це, основним завданням педагога у цьому віці – навчити працювати і виховувати стремління до досягнення найкращого результату. У періоді юності формується почуття цілісності «Я». Таким чином, спрямованість є поряд із здібностями важливим компонентом творчої обдарованості і вже на рівні потреб вимагає особливого ставлення і педагогічних зусиль для свого розвитку [2].

В педагогіці виділяють три основні підходи до організації навчально-виховного процесу, які орієнтовані на розвиток:

- діяльнісної сфери особистості, тобто оволодіння учнями різноманітними способами творчої діяльності;
- когнітивного мислення (самостійність у здобутті наукових знань про світ);
- афективної сфери особистості, тобто здатності відчувати, співпереживати, емоційно реагувати [5].

Проблемно-пошуковий підхід, що передбачає створення особливого простору навчальної діяльності, в якому *учень здійснює суб'єктивне відкриття закону, явища, закономірності, засвоює спосіб пізнання, механізм здобуття нових знань* (навчання через відкриття).

Методи і засоби, які педагоги при цьому використовують забезпечують можливості творчої участі ліцеїстів у процесі оволодіння новими знаннями, формування пізнавальних інтересів і творчого нелінійного мислення.

Створення проблемних ситуацій, постановка питань у процесі навчання та виховання стимулюють розумову діяльність ліцеїста, спонукають його до пошуку істини, свого особистого бачення проблеми, пошуку шляхів її вирішення. Працюючи над проблемою, ліцеїсти вчаться розуміти один одного, надавати допомогу у вирішенні проблемних питань, інколи приходять до з'ясування того що єдино правильною відповіді, єдиної істини не завжди можна досягти одразу, що для досягнення поставленої мети слід розмірковувати, аналізувати, висловлювати свої судження, шукати оригінальні шляхи виходу зі складних ситуацій, беручи на себе відповідальність за їх вирішення.

Такий підхід допомагає розвивати творчі здібності, готує учня до самореалізації в конкретних соціально-історичних умовах.

Проблемно-пошукові ситуації стимулюють також вчителя виступати не в ролі фігури, що промовляє істину в останній інстанції, а є співдослідником, який спонукає учнів до спільного пошуку істини.

Підготовка ліцеїстів до інтелектуальних змагань (предметних олімпіад, конкурсів-захистів науково-дослідницьких робіт Малої Академії Наук, турнірів юних біологів, фізиків, хіміків, математиків тощо) викликає потребу узагальнити та аналізувати матеріал навчального процесу, формулювати власні гіпотези, і хоча реальність існування деяких з них наука і відхиляє, але цікавий саме підхід ліцеїстів до пояснення певних явищ. Наприклад, при підготовці до турніру юних біологів, потрібно було запропонувати структуру та механізм функціонування екосистеми, яка б складалася лише з одного виду організмів. Учні підготували гарні презентації з аргументованими поясненнями існування таких екосистем на різних рівнях життя. Нелінійне мислення проявили при обґрунтуванні питання про ліси – як легені планети. Було запропоновано порівняння функцій органів дихання із властивостями зелених рослин. Результатом їх пошукової діяльності стало перше місце на обласному турнірі юних біологів (серед 17 команд-учасників з області).

За останні три роки організації подібних турнірів на обласному рівні команди юних фізиків, хіміків, математиків, істориків, географів ліцею традиційно ставали їх переможцями.

На заняттях факультативів та спецкурсів, а в ліцеї їх близько 40 різної тематики - що відображає потреби профілів: іноземної

філології, української філології, хіміко-біологічного, фізико-математичного, історичного та економічного, педагог має право відмовитись від механічного перенесення знань, використовуючи проблемно-пошукову діяльність ліцеїстів, які йдуть шляхом наукового дослідження до формування проблем, гіпотез, пошуку шляхів їх розв'язання. Створити умови для реалізації різнобічних пізнавальних інтересів обдарованих учнів – мета, яку реалізують на заняттях факультативів вчителі математики. У методах навчання, що їх застосовують педагоги, переважає самостійна робота, частково-пошукові і дослідницькі підходи до вивчення матеріалу, систематизація та класифікація отриманих знань. Результативність роботи вчителів засвідчують численні перемоги їх учнів на олімпіадах обласного та Всеукраїнського рівнів. Так, за останні п'ять років 45 ліцеїстів отримали призові місця на III етапі (обласному), а п'ятеро - на IV етапі Всеукраїнських олімпіад з математики та економіки.

Загалом, у 2013-2014 н.р. ліцеїсти посіли 49 призових місць на III етапі Всеукраїнських олімпіад, 1 призове місце – на IV етапі олімпіад, 2 ліцеїсти стали призерами II етапу конкурсу-захисту МАН, одна ліцеїста – лауреатом Міжнародного конкурсу знавців української мови імені Петра Яцика, три роботи ліцеїстів II – і та III – і курсів відзначені у Всеукраїнському конкурсі «Слідами історії». Підготовка до зазначених конкурсів, олімпіад відбувається здебільшого у позаурочний час, в тому числі – на заняттях гуртків та факультативів.

Розвивають нелінійність мислення учнів задачі на доведення, пошук і аналіз помилок, рецензування; завдання високого рівня проблемності, які можна розв'язати різними способами; завдання, які провокують помилку, задачі з невизначеною відповіддю; завдання в яких треба встановити вірогідність умови; задачі на вибір, на оптимізацію процесу й продукту розв'язування, нестандартні та оригінальні завдання.

Вирішення зазначених типів задач (проблем) розвиває здатність особистості до рефлексивно-оцінних дій та поряд з креативністю, критичністю вдосконалює такі інтелектуальні особистісні якості як самостійність, гнучкість, анти- конформізм мислення.

Творчо-працюючі вчителі фізики ліцею – Коваленко Валентина Василівна та Коваленко Олег Дмитрович провели педагогічний

експеримент по формуванню творчих умінь з фізики шляхом конструювання біофізичних задач.

Цінність роботи по конструюванню біофізичних задач в тому, що організм представлений як фізичний об'єкт, в якому багато процесів протікають згідно законів фізики. Заслуговує на увагу експериментальна задача, в якій дослідним шляхом було перевірене співвідношення опорів шкіри в активних точках і навколо них. На прикладі цієї роботи можна стверджувати про те, що шлях до креативного мислення учнів лежить через формування творчих умінь. Ця робота також є прикладом глибокого осмислення учнями міжпредметних зв'язків і, як наслідок цього, створення чотирьох десятків нових оригінальних задач, яких не можна знайти в існуючих шкільних збірниках. Створені задачі можуть зацікавити вчителів фізики значною кількістю числових даних, що характеризують роботу організму людини та тварин.

При застосуванні проблемно-пошукового підходу в ліцеїстів:

- формуються позитивні мотиви до діяльності у проблемній ситуації, вирішенні складних завдань;
- відбуваються позитивні зміни в емоційно-вольовій сфері, за рахунок переживання ситуації успіху;
- формується ставлення до нових знань, як до особистісної цінності, яка знадобиться в житті;
- відбувається оволодіння узагальненим способом розв'язання проблемних ситуацій: аналіз фактів, висунання гіпотез, перевірка їх правильності, отримання результату діяльності.

Ситуативне моделювання – створення особливого простору навчальної діяльності, в якому *учень готується до вирішення життєво важливих проблем і реальних складнощів, переживаючи ці ситуації і способи їх розв'язання.*

Цей підхід передбачає формування моделі реальної ситуації, групову, командну взаємодію, створення позитивного емоційного клімату, позитивної мотивації.

Працюючи над темою «Українська революція 1917 року» в 10 класі, урок «Політичні партії в боротьбі за вплив на населення» вчителі історії та правознавства проводять у формі уроку-реклами політичних партій, що діяли в Україні в 1917-1918рр. Розбивши клас на групи по 3-4 особи які об'єднуються за добровільним вибором, вчитель пропонує їм за 2-3тижні до уроку обрати одну із партій, і, вивчивши історію створення, програму, діячів партії, презентувати

її за 6-7 хв. на уроці з метою якнайповнішого показу особливостей її діяльності у вказаний період історії. Така форма проведення уроку спонукає учнів якнайбільше дізнатись про мотиви та мету, організаційні засади та програму діяльності найбільш відомих великоросійських і українських партій: кадетів, октябристів, есерів, меншовиків, більшовиків, БУНДу, анархістів тощо. Учні проникаються повагою до діячів обраної партії, що є людьми творчими, нестандартними, проявляють зацікавленість у пізнанні результатів їх участі у виборах до Всеукраїнських Установчих Зборів, подальшої долі в роки більшовицького режиму; намагаються пояснити причини втрати популярності окремих партій та причини переходу від демократичного розвитку революції до встановлення диктатури більшовицької партії.

А також виробляє нестандартне мислення стимулює пізнавальну активність, вчить працювати як з найбільшим колом джерел, порівнювати їх, розуміти і відбирати неупереджену інформацію, формує навички колективної співпраці, толерантність, взаємодопомогу, готує до участі і політичному і громадському житті, виховує громадянськість і шану до таких цінностей як: демократія, культура соціальних і політичних стосунків, повага до демократичного вибору і демократично обраної влади, толерантне ставлення до чужих поглядів, свободи

Таким чином практиці ситуативного моделювання учнями здійснюється рефлексія власної діяльності, оволодіння узагальненим способом вирішення кризових ситуацій, виробляються вміння захищати певну точку зору, проектувати вихід із ситуації, оцінювати його ефективність.

Стратегічний підхід – це створення особливого простору навчальної діяльності, у якому *ліцеїст навчається самостійно визначити своє місце в житті, висловлювати власну точку зору, готується до свідомого вибору професії, проектує своє майбутнє шляхом вибору стратегії.*

Основні ідеї – самовизначення, самоорганізація, саморозвиток і самореалізація особистості ліцеїста та педагога. Реалізація цього підходу передбачає активне використання педагогами інноваційних технологій.

Застосування дослідницького підходу (технологія навчання як дослідження) спрямована на становлення в ліцеїстів досвіду

самостійного пошуку нових знань і використання їх в умовах творчості, на формування нових пізнавальних можливостей.

Для ефективного використання навчально-дослідницьких завдань проблемно-пошукового характеру педагог визначає теми програмного матеріалу, вивчення яких за допомогою дослідницької технології матиме найбільшу пізнавальну й освітню цінність. При цьому учитель повинен мати широку ерудицію у конкретній галузі, володіти комплексом прийомів і методів, доступних для використання у навчально-дослідницькій діяльності.

Активно впроваджують в освітню практику ліцею технологію навчання як дослідження члени методичної комісії вчителів української мови та літератури. Працюючи над реалізацією науково-методичної теми *«Елементи використання технологій науково-дослідницького навчання на уроках української мови і літератури»*, вони пропонують ліцеїстам різноманітні завдання творчого, пошукового характеру. Так, під час вивчення у 9 класі з української літератури теми «Народна драма. Весілля» як підсумок учні виконали роботу «Традиції народної драми «весілля» у моєму селі». Під час виконання цієї роботи ліцеїсти займались дослідницькою діяльністю, набували навичок систематизації знань, вчилися співставляти й узагальнювати фактичний матеріал.

Значна пошуково-дослідницька робота була виконана ліцеїстами 11 класів, які працювали над темою «Українці, що здивували світ». Учні дослідили життєвий шлях українців, які здобули всесвітнє визнання у різних галузях науки і мистецтва; виконали роботу «Наша дорога в Космос», дослідивши внесок українців у розвиток світової космічної галузі. Прикладом пошуково-дослідницької діяльності може бути і робота групи ліцеїстів – творчого активу кабінету української мови і літератури – на тему: «Маловідомі матері великих українців». Робота була ініційована учнями як продовження Всеукраїнської акції «Великі українці». Діти дослідили життєвий шлях матерів відомих українських письменників та уклали відеоальбом.

Технологію навчання як дослідження практикує вчитель географії ліцею, здійснюючи разом з ліцеїстами на уроках та в позаурочний час краєзнавчі розвідки. В їх ході учні досліджують історію та сьогодення сіл і міст Житомирщини, збираючи цікаву інформацію. Результатом їх діяльності стають історико-краєзнавчі нариси що рекомендовані Житомирським науково-краєзнавчим

товариством дослідників Волині вчителям шкіл, учнівській молоді і всім, хто цікавиться краєзнавством.

Під час виконання подібних завдань учні набувають навичок пошукової роботи з довідниковою та енциклопедичною літературою, оволодівають прийомами й методами аналізу наукової інформації, творчого розв'язання проблеми. Крім цього, у процесі роботи проектується і ситуація успіху, тобто такий суб'єктивний психічний стан учня, коли він відчуває задоволення результатами своєї діяльності, причому сам визначає отриманий результат як успіх. Усвідомлення успіху спонукає учня до подолання своєї боязкості, невміння, незнання, психологічної невпевненості та інших труднощів. Також у такій ситуації ліцеїсти вчаться не боятися невдач, не відступати перед труднощами, адже, як зазначав Г. Сковорода, "найкраща помилка та, яку допускають при навчанні". Успіх, який учень переживає неодноразово, відкриває приховані можливості особистості, дає заряд активного оптимізму, загартовує характер. Тому до активної дослідницької діяльності залучаються не тільки потенційно активні, а й ті учнів, які традиційно зараховуються до "слабких". Адже учителю не завжди відомо, які здібності приховано у дитині. Мета технології навчання як дослідження, технології успіху та інших особистісно орієнтованих технологій якраз і полягає в тому, щоб спонукати до самореалізації кожен особистість, розвинути в неї нелінійне мислення, творчий підхід до справ.

Технологію формування критичного мислення, метою якої є формування в учнів оцінного ставлення до дійсності, використовує на уроках історії та правознавства вчитель-методист Глушенко Микола Вікторович. Розробивши авторську систему викладання історії, суть якої полягає в детальній структуризації і систематизації навчального матеріалу, подачі його в інформативних блоках та структурно-логічних схемах, які одночасно є максимально стислими і, разом з тим, добре розкривають сутність історичних понять і явищ, розвивають історичне мислення, розуміння історичного процесу в його різноманітності і суперечливості.

Використовуючи основні прийоми технології – розширені лекції, дискусії, широке використання аналогій, «мозковий штурм», метод постановки учням проблемних запитань, вчитель досягає високої результативності у навчанні ліцеїстів – під час здачі ЗНО середній бал - 9.8; його вихованці систематично стають

переможцями III та IV етапів Всеукраїнських олімпіад з історії. Система роботи Глушенко Миколи Вікторовича здобула визнання науково-методичної ради ліцею, науковців Житомирського державного університету імені Івана Франка, методичної ради Житомирського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, учителів-практиків області та України.

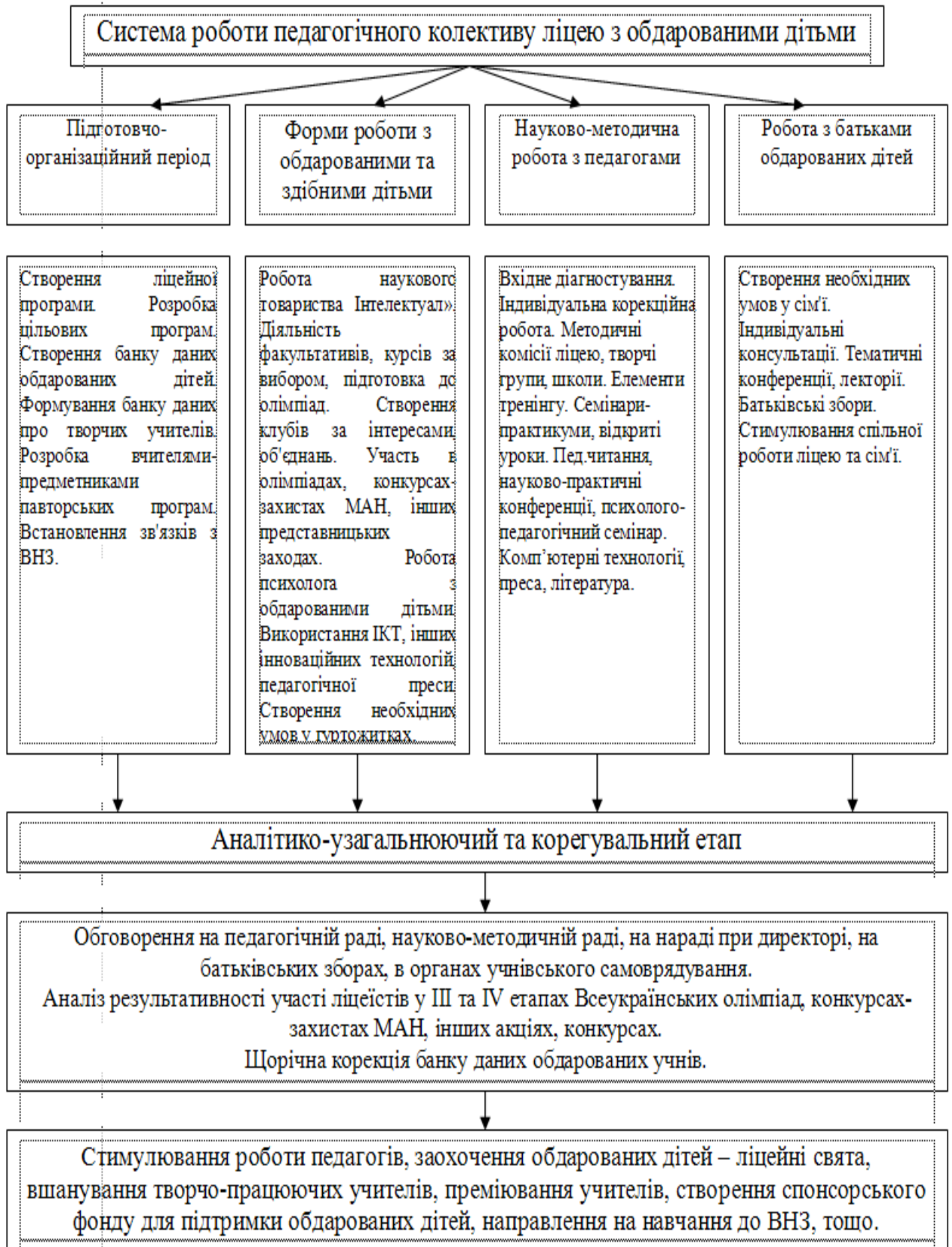
Серед багатьох інноваційних систем навчання і виховання, які пропонує нам на нинішньому етапі педагогічна наука досить значне місце посідає *проектна система* - організація навчання, за якою учні набувають знань і навичок у процесі планування і виконання практичних завдань в рамках проектів.

Вихідним у позиції вчителя у навчанні і вихованні за проектною системою має бути відмова від визнаного права обумовлювати мислення дітей (В. Кіпатрік), кожен педагогічний крок, зроблений вчителем, має бути обережним, таким, що плекає творчість і самостійність учня.

Саме дослідницькі, творчі та інформаційні проекти стали основою діяльності вчителя історії та правознавства Преснякової Наталії Петрівни у вивченні із ліцеїстами-старшокурсниками Житомирського обласного педагогічного ліцею історичних процесів як на уроках, так і в позаурочній діяльності, особливо під час роботи історико-краєзнавчого гуртка «Історія родини в історії України», при підготовці учнівських пошуково-дослідницьких проектів на конкурси-захисти МАН, Всеукраїнські конкурси «Слідами історії», Суспільну акцію школярів України «Громадянин», організовані Всеукраїнською асоціацією викладачів історії та суспільних дисциплін «Нова Доба», Всеукраїнську історико-географічну експедицію «Історія міст і сіл України», регіональні та внутрішньоліцейні конкурси та акції.

В основу широкого кола проектів, здійснюваних при сприянні вчителя його вихованцями, лягла розроблена вчителем на початку 90-х років XX століття практика звернення учнів до історії власних родин, тобто до вивчення історичного досвіду розвитку українського суспільства на основі використання краєзнавчого матеріалу, глибоко близького особистості дитини. При цьому вчитель спирається на думку Дж. Дьюї про те, що «єдино правильним є виховання, що відбувається через пробудження вроджених сил дитини, через вимоги того соціального оточення, в якому вона опинилася». Таким чином, замість тиску і примусу з боку педагогів створюються умови для самовиявлення і культивування власної особистості учня, що

спирається на власний досвід дитини під час практичних дій, спрямованих на вирішення певної проблеми, в даному випадку - вивчення історії України через історію родини.

Рис. 1. Система роботи педагогічного колективу ліцею з обдарованими, творчими ліцеїстами

Одночасно вирішується проблема розробки методів, які згідно із дослідженнями американського педагога і психотерапевта К. Роджерса, були б здатними підтримати у всіх учнів здорову допитливість і жагу до учіння, замінити будь-який «батіг» і «пряник» штучної мотивації, створюється ситуація, в якій дитина могла б учитись сама і робила б це із задоволенням. При цьому вчитель стає одним із тих, хто допомагає вчитись, і вчиться у тих, кому допомагає. Головною особою в такому навчанні стає учень.

Досвід 20-річної роботи ліцею показує, що найважливішим в організації роботи зі здібними дітьми, що мають високу мотивацію до навчання та вступили до ліцею є створення загального «поля креативності», яке сприяє розвитку творчих здібностей, обдарованості не тільки учнів, а й учителів та адміністрації. Виходячи з цього, у закладі визначені ключові аспекти роботи з ліцеїстами, що включають в себе:

- створення сприятливих умов для самозростання, розвитку творчого потенціалу ліцеїстів, педагогів;
- поетапного впровадження нового змісту освіти, інноваційних технологій навчання й виховання в навчально-виховний процес;
- виявлення, розвиток і підтримка обдарувань та талантів, сприяння додатковій освіті шляхом залучення їх до творчої діяльності, розвитку нелінійного мислення.

Сформувалася система роботи педагогічного колективу ліцею з обдарованими, творчими ліцеїстами, яка складається з декількох етапів (рис. 1.).

Протягом навчання у ліцеї в кожного ліцеїста виділяється два періоди. Перший – адаптаційний, проблемні питання якого розглядаються на педконсиліумах, малих педрадах, батьківських зборах на підставі спостережень, аналізу тестів, анкет. Це період початку складання «Індивідуальної програми розвитку й саморозвитку особистості».

Другий період – етап креативної діяльності, активного життя ліцеїстів, що відбувається на спецкурсах, факультативах, наукових гуртках, секціях МАН, клубах за інтересами тощо. На третьому курсі (вії класі) результативність праці ліцеїстів підвищується. Вони відвідують підготовчі курси, беруть участь в конкурсах, акціях і виборюють значну кількість місць на III та IV етапах Всеукраїнських предметних олімпіад, II та III (Всеукраїнському) етапах конкурсів-

захистів науково-дослідницьких робіт членів МАН, програмах різних фондів, спортивних змаганнях тощо. Але всі три роки навчання на ліцеїстів значний вплив справляє науково-дослідницьке товариство «Інтелектуал». Товариство є творчим об'єднанням ліцеїстів, яке забезпечує інтелектуальний і духовний розвиток особистості, підготовку молоді до активної діяльності в галузі науки та сприяє самовизначенню ліцеїстів у виборі майбутньої професії, залучає обдарованих учнів до систематичної науково-дослідницької, експериментальної, творчої пошукової діяльності з історії та географії, краєзнавства, математики та економіки, біології та екології, психології, літературознавства та мовознавства, фольклористики, літературної творчості, мистецтвознавства тощо.

Окремою ланкою діяльності виступає в ліцеї філія Малої Академії Наук області. Діє вона з 1998 року і щорічно об'єднує 20-30 ліцеїстів II – III курсів. Ліцейна філія Малої Академії Наук вирішує проблеми:

- підготовки ліцеїстів до творчо-дослідницької праці в різних сферах діяльності;
- виявлення та розвитку інтересів, здібностей, талантів учнів.

Працюють такі відділення:

- ✓ філософії та суспільствознавства (секції «Правознавство», «Релігієзнавство»);
- ✓ історико-географічне (секції «Історія України», «Археологія», «Історичне краєзнавство»);
- ✓ філології та мистецтвознавства (секції «Українська література», «Зарубіжна література», «Українська мова», «Фольклористика» та «Літературна творчість»);
- ✓ математичне (секція «Математика»);
- ✓ біології та хімії (секція «Загальна біологія», «Психологія», «Медицина»).

З ліцеїстами працюють викладачі Житомирського державного університету імені Івана Франка, серед яких 8 кандидатів та докторів наук, провідні спеціалісти державних установ області. Протягом навчального року традиційно проводяться семінарські заняття, настановні та звітні конференції, I етап Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт ліцеїстів-членів МАН. Ліцеїсти – члени товариства беруть участь у Всеукраїнських науково-практичних аспірантсько-студентських конференціях, регіональних конференціях молодих вчених, засіданнях проблемних

наукових груп студентів з педагогіки, психології, журналістики, історії.

Процес формування творчої особистості учня як суб'єкта творчих соціальних відносин і продуктивної творчої діяльності за своєю суттю є педагогічним управлінням розвитком потенційних творчих можливостей дитини, формуванням у неї таких творчих якостей, які забезпечують успішність у **творчій діяльності**, індивідуальне становлення особистості учня як суспільно-активної [4].

Таким чином формування творчої особистості ліцеїста у навчально-виховному процесі слід розглядати як процес творення умов з метою полегшення, сприяння, стимулювання, активізації розвитку його творчих можливостей. Адже (за Г.С. Костюком), здібності – це психічні властивості людської особистості, що виявляються у її цілеспрямованій діяльності і зумовлюють її успіх [7].

Література:

1. Національна доктрина розвитку освіти. Книга керівника навчально-виховного закладу. Нормативні та інструктивно-методичні документи. МОН України. – Х.: Горсінг плюс, 2006. – С. 82-96.
2. Рождественская Н.В., Толшин А.В. Креативность: пути развития и тренинги. СПб., 2006.
3. Сисоева С.О. Основи педагогічної творчості вчителя: Навч. посіб. К., 1994.
4. Довгань М. Творча особистість учня як психолого-педагогічна проблема: вісник Львів. Серія педаг.2009. Вип. 25. Ч. 2. С. 308-315.
5. Освітні технології: Навч.-метод. посіб. / За ред. О.М. Пехоти. К., 2004.
6. Пометун О.І., Пироженко Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посіб./ За ред. О.І. Пометун. – К.: А.С.К., 2004. – 192 с.
7. Моргун В. Розвиток інтелектуально-евристичних здібностей учня // Психологічна підтримка творчості учня / Упоряд. О. Главник, В. Зоц. К., 2003. С. 4-8.